

Rekommendationer med anledning av regeringens reformagenda

Medskick från Svenska Nätverket för Humanitär Action (SNHA) om föregripande åtgärder

Ambassadör Carl Michael Gräns

Svenska Nätverket för Humanitära Aktörer (SNHA) samlar i dagsläget mer än 20 organisationer som arbetar inom den humanitära sektorn. Nätverket är primär kontaktpunkt för Utrikesdepartementet och Sida i frågor som rör humanitärt arbete. SNHA är sedan tidigare en viktig remissinstans gällande prioriteringar för det humanitära biståndet, vilket har inkluderat direkt konsultation och remissvar vid framtagandet av den svenska humanitära strategin 2021-2025. Med anledning av reformagendan av det svenska biståndet som regeringen utannonserat vill nätverket med denna skrivelse lyfta **föregripande åtgärder** (anticipatory action) som ett särskilt viktigt ämne att beakta i detta arbete.

Föregripande åtgärder – bättre beredskap ger respons i god tid

Som European Humanitarian Forum 2023 betonade är klimatförändringar och miljöförstöring drivkrafter för humanitära behov och hotar att fördjupa redan omfattande ojämlikheter. Vikten av att vidta föregripande åtgärder underströks vid ett flertal tillfällen. Europeiska rådet har bitt Europeiska kommissionen, Europeiska utrikestjänsten och EU:s medlemsstater att vidta en rad åtgärder, inklusive en "förflyttning från reaktiv krishantering till mer proaktiva, framåtblickande och förutseende åtgärder, finansiering och riskhantering". SNHA vill understryka behovet av ett systemskifte för att öka förmågan att rädda liv och lindra nöd för människor som drabbas av kris och katastrof inom ramen av OECD DAC riktlinjerna för internationellt utvecklingssamarbete.

När olika aktörer inom det internationella utvecklingssamarbetet diskuterar föregripande åtgärder finns det en tendens att lägga ansvar på det humanitära systemet och dess finansieringsstruktur. I praktiken är det dock mycket svårt att skapa hållbara system för föregripande åtgärder inom ramen för kortsiktig humanitär finansiering. Det nuvarande humanitära systemet är redan på bristningsgränsen och att kräva mer effektivitet med mindre resurser samtidigt som vi står inför ett dramatiskt ökande antal människor i behov är inte realistiskt. Vi kan inte fortsätta att verka i silos när verkligheten i fält har förändrats.

I linje med slutsatserna från EU Council on Disaster Risk Reduction (november 2022) måste utvecklings- och klimataktörer nu bli mer involverade i hur finansieringen fördelas mer effektivt. Detta är av särskild signifikans för katastrofförberedelse samt att säkerställa att grundläggande behov i instabila stater täcks vid förmodade kriser skapade av extremt klimat.

Ett preventivt och effektivt humanitärt bistånd

Med förändring finns det också nya möjligheter, inklusive teknik som kan förutsäga kommande kriser och innovation inom utvecklingsarbete som kan göra stor skillnad. Idag har vi verktyg och system för att förebygga och i tid varna för kommande kriser som är bevisat effektiva, räddar liv och ger en tiofaldig avkastning på investeringen, vilket är mycket billigare än traditionella humanitära insatser.¹ Såsom återspeglas i FN:s generalsekreterares initiativ Early Warnings for All Initiative (EW4All), som lanserades 2022, har vi en viktig möjlighet att mobilisera och förhindra effekterna av förutsägbara faror.²

Förutom tekniska verktyg finns även innovativa alternativ för riskfinansiering som kan bidra till att hantera oförutsedda chocker som hindrar hållbara framsteg. Gränser mellan katastrofriskminskning, byggande av motståndskraft, klimatanpassning, föregripande åtgärder och tidiga åtgärder behöver ersättas av en gemensam strategi för riskhantering. Detta görs bäst när strukturer möjliggör mer flexibilitet och synergier mellan humanitär, utvecklings- och klimatfinansiering. Krismodifierare är

¹ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

² FN:s generalsekreterares initiativ inklusive krav på initiala nya riktade investeringar på 3,1 miljarder dollar mellan 2023 och 2027 och förverkligandet av system för tidig varning för alla jordens invånare till 2027.

riskfinansieringsalternativ som uppmuntrar detta och kan innefatta inkludering av humanitära medel i flerårigt utvecklingsbistånd som snabbt kan omfördelas för att stödja humanitära åtgärder i händelse av oförutsedda kriser.

SNHA uppmanar regeringen att ta hänsyn till följande i sin reformagenda:

- Dagens empiriska verklighet gör föregripande åtgärder till ett måste. Utmaningen kvarstår att skala upp detta arbete tillräckligt snabbt och robust för att motverka den snabba ökningen av klimatrisker samt att inkludera föregripande åtgärder i konfliktsituationer, vid sjukdomsutbrott och livsmedelskriser. Givare bör öka sitt åtagande och engagemang för att prioritera och hjälpa till att integrera föregripande åtgärder inom humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd. Detta inkluderar samordnade ansträngningar för att göra föregripande åtgärder till en prioritet på den politiska beslutsnivån som involverar EU:s medlemsstater.³
- Civila samhällsorganisationer bör stödja givarnas ansträngningar att skala upp genom att tillhandahålla bevis och exempel på var föregripande åtgärder redan gör skillnad.
- Öka flexibiliteten vad gäller finansieringen för att möjliggöra föregripande tillvägagångssätt och åtgärder utifrån *både* utvecklingsfinansiering och humanitär finansiering.
- Samverkan kring lokala, nationella och regionala insatser bör uppmuntras, där lokala aktörer behöver vara tydligt representerade och involverade.
- Premiera ökad samverkan mellan aktörer: Med tanke på att föregripande åtgärder kräver att olika aktörer arbetar tillsammans (forskare, samhällen, myndigheter, internationella organisationer, olika givare) kommer det att vara avgörande att fokusera på de modeller för samarbete som ger bästa möjligheter för att skala upp och vara hållbart för att fullt ut utnyttja kapacitet och resurser hos olika aktörer.

SNHA står till förfogande för en vidare dialog rörande hur reformagendan för det svenska biståndet kan verka för att på dessa sätt integrera föregripande åtgärder.

För Svenska Nätverket av Humanitära Aktörer,

Shane Quinn, ordförande SNHA och Lisa Norström, SNHAs påverkansgrupp

³ Det finns ett uttalande från G7:s utrikesministrar om att stärka föregripande åtgärder och Tyskland har öronmärkt 5 % av sin humanitära budget (2023) för föregripande åtgärder. Den svenska regeringen uttalade under EHF att den skulle bidra till att bygga upp motståndskraft genom att skala upp föregripande åtgärder.